

Jak s dětmi mluvit o smrti

Praha: Portál, 2015

V dnešní recenzi bychom vaší pozornosti rádi doporučili publikaci, která se dotýká v současnosti velmi tabuizovaného, přesto velmi aktuálního tématu. Kdo z nás se někdy nesetkal s problémem, že nevěděl, jak fenomén smrti v různých jeho podobách objasnit dítěti?

Kniha se ve dvanácti kapitolách zabývá nejrůznějšími pohledy a situacemi, s nimiž se děti, jež čelí otázce smrti, mohou setkat. Než se však pustíte do četby, rozhodně nepřeskakujte předmluvu – v ní se totiž dozvíte, jak děti v různém věku chápou smrt (a tyto představy jsou postupem času velmi odlišné!), jakým způsobem se ptají a co svými otázkami signalizují. S těmito informacemi pak lépe porozumíte dalšímu textu.

Samotný text, který je sestaven z příkladů rozhovorů, vedených v rámci psychologické péče s konkrétními dětmi, které zkušenost se smrtí v nějaké podobě měly, a následných komentářů, začíná od základní otázky „Proč musel někdo umřít“. Zde nalezneme velmi cenný rozhovor vedený postupně s dívkou vyrovnávající se se smrtí své matky, na němž dobře pochopíme právě odlišnost chápání smrti v závislosti na věku dítěte. Otázky v dalších kapitolách se dotýkají jednak naprosto konkrétních problémů při smrti druhých (Jak lidé umírají? Co znamená, že je někdo mrtvý? Co mám dělat, když někdo umře? Mám jít na pohřeb?), ale i otázek s přesahem (Jak mohl Bůh dopustit něčí smrt? Co je to nebe?). Zvláštním okruhem jsou témata vlastní smrti: děti si v určitém věku uvědomí, že se smrt může týkat i jich samých (Umřu taky já? A co mám dělat, když se své smrti bojím?), nebo jsou konfrontováni s realitou vlastního umírání (Jsem moc nemocný – s kým mohu mluvit o umírání?). Několik kapitol je též věnováno vlastní dětské reflexi smrti a umírání (Jak prožívají zármutek ostatní, když já jej prožívám jinak? Bojím se smrti, jak se strachu zbavit?)

Přímou inspirací do praxe jsou pak „Závěrečná slova“ u každé kapitoly, která shrnují základní zásady odpovědí ke konkrétním otázkám a zejména přílohy určené jak dětem, tak i dospělým. Děti zde najdou seznam aktivit, pomocí nichž mohou „zpracovávat“ svůj zármutek a své myšlenky o smrti a umírání. Pro rodiče je pak určena souhrnná charakteristika prvků, jimiž se vyznačuje truchlící dítě, a základní zásady práce s dětmi, které potřebují o smrti a umírání hovořit, případně ji zpracovat.

Osobně mohu knihu jen doporučit: ačkoliv je určena dospělým, vhodně doplňuje další publikace s podobnou tematikou určené dětem. Téma pojímá velmi věcně, a ačkoliv je spíše psychologického charakteru, rozhodně by jí měli věnovat pozornost i katecheté. Často se totiž setkáváme s psychologicky nevhodnými přístupy k truchlícím dětem, kdy jsou do pozadí zatlačovány jejich přirozené emoce ve prospěch jisté racionalizace, děti samy se pak mají spokojit s pouhým odkazem na holé „náboženské poučky“, které jim však nemusí pomoci problém správně zpracovat. Nebojme se tedy zde poučit, jak prožívat s dětmi toto tak zásadní téma, kterému se nikdo z nás nevyhneme – ať už v realitě vlastních životů nebo v životech těch, které doprovázíme.

Tato recenze a hodnocení vznikly na základě našich odborných a praktických zkušeností k orientaci katechetů a rodičů. Nechceme tím nikoho zavazovat ani nahrazovat církevní schválení.